

TZ-one

NIZOZEMSKO-ČESKÝ ČESKO-NIZOZEMSKÝ

KAPESNÍ SLOVNÍK

- 20 000 hesel
- mluvnické minimum
- současná slovní zásoba
- hesla - významy - fráze

...pro každého

NIZOZEMSKO-ČESKÝ
ČESKO-NIZOZEMSKÝ
KAPESNÍ SLOVNÍK

ZAKWOORDENBOEK
NEDERLANDS-TSJECHISCH
TSJECHISCH-NEDERLANDS

TZ-one
2013

**NIZOZEMSKO-ČESKÝ
ČESKO-NIZOZEMSKÝ
KAPESNÍ SLOVNÍK**

**ZAKWOORDENBOEK
NEDERLANDS-TSJECHISCH
TSJECHISCH-NEDERLANDS**

TZ-one
2013

Informace pro uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v žádné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je určeno jen osobě, která ji legálně nabyla, a to v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Jakékoliv neoprávněné užití jako např. kopírování, úpravy, konverze do jiných formátů, prodej, pronájem, půjčování, darování, umístování na servery, sdílení atp. je zakázáno!

první vydání 2013

© Ing. Vladimír Uchytíl

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one (elektronická verze)

ISBN 978-80-87873-08-3

ZKRATKY A ZNAČKY AFKORTINGEN EN TEKENS

anatomie	<i>anat.</i>	anatomie
astronomie	<i>astr.</i>	astronomie
biologie	<i>biol.</i>	biologie
botanika	<i>bot.</i>	kruid/plant kunde
chemie, chemický	<i>chem.</i>	chemie, scheikunde
zdrobnělina, zkratka	<i>dem.</i>	afkorting
divadlo	<i>div.</i>	theater
doslova, doslovný	<i>dosl.</i>	woordelijk, letterlijk
ekonomie	<i>ekon.</i>	ekonomie
elektrotechnika	<i>elektr.</i>	elektrotechniek
ženský rod	<i>f</i>	vrouwelijk geslacht
filmový	<i>film.</i>	film-
fyzika	<i>fiz.</i>	fysiek
zeměpis, geografie	<i>geogr.</i>	aardrijkskunde
obchod	<i>obch.</i>	handel(sterm)
mužský rod	<i>m</i>	mannelijk geslacht
lékařství	<i>med.</i>	geneeskunde
hudba	<i>muz.</i>	muziek
střední rod	<i>n</i>	onzijdig geslacht
množné číslo	<i>pl</i>	meervoud
básnický	<i>poet.</i>	dichterlijk
politika	<i>pol.</i>	politiek
náboženství	<i>reg.</i>	religie
sport, sportovní	<i>sport.</i>	sport(term)
vlámský, vlámský	<i>Vlám</i>	Vlaams
hovorový výraz	<i>hov.</i>	spreektaal

Mluvnické minimum

NIZOZEMSKÁ GRAMATIKANEDERLANDSE SPRAAKKUNST

Abeceda, výslovnost a pravopis
Alfabet, uitspraak en spelling

Nizozemská abeceda má 26 písmen:

**A a, B b, C c, D d, E e, F f, G g, H h, I i, J j, K k, L l, M m,
 N n, O o, P p, Q q, R r, S s, T t, U u, V v, W w, X x, Y y, Z z**

Dvojtečka za samohláskou označuje její délku, **tečka** polodélku.
 Neuvedené hlásky se vyslovují jako v češtině.

a	[a]	v zavřených slabikách – man, pakken
	[a.]	v otevřených slabikách – maken
	[a:]	před r v otevřených slabikách – haring
aa	[a.]	v zavřených slabikách – maan, laan, maantje
	[a:]	před r – maar, daar, haar
aä	[a+a]	naäpen
aaï	[a.ï]	fraai, naaien
ae	[e.]	praefix – v cizích slovech; často se nahrazuje písmenem e
aë	[a+e]	aëroclub, Izraël – v cizích slovech
ai	[e:]	populair, secondair – obvykle před r v přízvučné slabice

aï	[a+i.]	mozaïek, maïs – v cizích slovech
aill	[aj]	gedetailled, medaille – v cizích slovech
b	[b]	boek, nabuur
	[p]	eb, heb – na konci slova, před neznělou souhláskou
c	[s]	citroen, financier – na začátku a uprostřed cizích slov před e a i caco, cultuur – na začátku a uprostřed cizích slov před zadními samo- a souhláskami (hlavně r a l); postupně převládají modernější tvary s k
	[k]	succes, accijns – na začátku a uprostřed cizích slov před e a i
cc	[ks]	accordeon, acclimatisatie – uprostřed cizích slov před zadními samo- a souhláskami; modernější je akkordeon
ch	[ch]	acht, kachel, wachten
	[š]	chantage, Chinees, detacheren – ve slovech francouzského původu
	[č]	check, change, research – ve slovech anglického původu
	[k]	christen – na začátku slov řeckého původu
	[-]	historisch, technisch - v sufixu -isch se ch nevyslovuje
d	[d]	dam, vader – na začátku a uprostřed slova
	[t]	raadt, hard, noords – uprostřed slova před neznělými souhláskami a vždy na konci slova
e	[e.]	pet, letten, malaise – v zavřené slabice a ve francouzských slovech
	[e:]	leren, verkeerd – před r v otevřené slabice
		rode, smalle – koncovka adjektiv -e spraken, spreken – přípona plurálu a infinitivu -en -e, -es, -je, -ke, -de, -te-, -age, -el, -er, -ster aj.
	[ə]	be-, ge-, ver- - slovotvorné přípony a předpony je, me, we, te, ze; een – nepřízvučné tvary osobních zájmen a členu
eau	[o.]	cadeau, niveau, bureau – ve francouzských slovech
ee	[e.]	beest, leest, twee – v zavřené slabice a na konci slov

	[e:]	weer, leer – před r
eě	[e.+e.]	reëel – v cizích slovech nebo po prefixech
	[e.+ ə]	zeeën – před sufixem plurálu
	[ə+e]	geëtst – hlavně po prefixu ge-
ei	[e.+i]	eind, meid, mei
eï	[e.+i]	caseïne, farizeïsch – v cizích slovech
eu	[ø]	leuk, reus
	[ø:]	deur, acteur, directeur – před r a v cizích slovech
eü	[e.+y.]	reünie – v cizích slovech, zvl. po prefixu
g	[ch]	dag, zegt, deugd – na konci a uprostřed slova před t , s a někdy d ; grond, ging, leger, begrip - na začátku a uprostřed slova mezi samohláskami a před r
	[ž]	giraffe, logeren, bagage – na začátku a uprostřed cizích slov a v sufixu -age
gg	[ch]	zeggen – uprostřed slov mezi samohláskami
gn	[chn]	magnetisch
	[nj]	cognac, magnifiek – ve francouzských slovech
h	[h]	haar, cohesie – na začátku slov domácích a uprostřed slov cizích
	[-]	thuis, thans – v některých slovech se nevyslovuje
i	[i]	v zavřených slabikách a před ch
	[i.]	v otevřených slabikách a v -isch
	[ə]	bezig, viezerik – v příponě -ig a -ik
ie	[i.]	diep, liep, die
ië	[i.+e.]	cliënt – hlavně v cizích slovech a sufixech
	[i.+ə]	oliën, Indië – v koncových sufixech, zvl. plurálu

ieë	[i.+ə]	knieën, fotografieën – většinou v cizích slovech
ieu	[i.+u.]	nieuw, vernieuwen – před w
ij	[e.j]	ijs, mijt, snijden, galerij
	[i.]	bijzonder – pouze zde a v odvozeninách
	[i.]	mannelijk, werkelijk – v sufixu -lijk
j	[j]	jouw, jaar, biljet, zij
	[ž]	journalist, ajour – ve francouzských slovech
	[dž]	jazz, jungle – v anglických slovech
k	[k]	koop, teken, stok, cultuur – v cizích slovech často s paralelním starším pravopisem s c (cultuur)
n	[n]	naar, menen, man, staan
	[-]	lezen - v příponě infinitivu -en se obv. nevyslovuje
ng	[ŋ]	zingen, longen, tong, ging – uprostřed a na konci slova
nj	[nj]	franje, Oranje
nk	[k]	drinken, klinken, klank - uprostřed a na konci slova
o	[o]	op, post, pochen – v zavřené slabice a před ch
	[o.]	poten, loten, boven – v otevřené slabice
	[o:]	boren – před r
oe	[u]	boek, zoet – v zavřené slabice
	[u.]	oefening, oester – v otevřené slabice
	[u:]	boer, roeren, pool – před r a v cizích slovech
oë	[o.+e.]	poëzie, zoëven, coëducatie – hlavně v cizích slovech
oei	[u.i.]	groeien, roeien, bloeide

oi	[wa]	moiré, memoires – ve francouzských slovech
oï	[o.+i.]	egoïst, coïtus – v cizích slovech
oo	[o.]	poot, loot, oog, knoop – v zavřené slabice
	[o:]	oor, door – před r
oö	[o.+o.]	coördinatie, coöperatie – v cizích slovech
ooi	[o.+i.]	mooi, prooi, looiien
ou	[eu]	oud, goud, wou
	[u.]	route, douane – ve francouzských slovech
qu	[kv]	quantum, quasi – v latinských slovech
	[k]	queue, questionnaire – ve francouzských slovech
s	[s]	smaak, dans, persen, – na začátku a na konci slova, uprostřed slova po souhláskách
	[z]	frase, analyse – v cizích slovech mezi samohláskami
sch	[sch]	school, schrijven, verscheuren
	[s]	Tsjechisch, technisch – v příponě -isch
sh	[š]	show, shock, finish – v anglických slovech
sj	[š]	sjaal, sjofel, ramsjen – v cizích slovech
th	[t]	thuis, thee, bibliotheek – v cizích slovech; novější pravopis h v cizích slovech vynechává - bibliotek
ti	[(t)si]	conferentie, produktie – v příponě -tie
tj	[t]	petje, netjes
tsj	[č]	Tsjech, tsarevitsj – ve slovanských slovech apod.
u	[ə]	dus, put, bus, nuttig, centrum – v zavřené slabice,
	[y]	Utrecht

	[y.]	u, nu, duwen, utopie, continu – v otevřené slabice , zvl. před -w
	[y:]	duren, uren – před -r v otevřené slabice
ui	[øi]	huis, ruit
ui	[y.+i.]	ruïne – v cizích slovech
um	[øm]	parfum, centrum, podium – v příponě -um
uu	[y.]	fuut – v zavřené slabice
	[y:]	duur, vuur – před -r v zavřené slabice
uü	[y.+y]	vacuüm – v cizích slovech
uw	[y.u]	uw, ruw
v	[v]	veel, leven, over – na začátku a uprostřed slova
	[f]	leitmotiv – na konci slova
w	[w]	werk, ruwe, sweater – na začátku a uprostřed slova
	[-]	blauw, gauw, ruw – na konci slova po samohláskách a dvojhláskách
x	[ks]	textiel, latex – v cizích slovech
y	[i]	mystisch, baby – v cizích slovech
	[i.]	cynisch, type, mythe - v cizích slovech
	[i:]	lyrisch – před -r
z	[z]	ziel, zeem, zonder – na začátku a uprostřed slova
	[s]	fez – na konci slova
zz	[z]	puzzel – obv. v cizích slovech

Ve výslovnosti nizozemštiny jsou značné výkyvy podle oblastí (belgické Flandry, jižní a severní Nizozemsko). V proudu řeči jsou důležité dva jevy: **hlásková redukce a připodobnění (asimilace) jedné hlásky druhé**. Redukce zasahuje především samohlásky v nepřízvučných slabikách.

Asimilace (výslovnostní změna znělé v neznělé pod vlivem další neznělé a naopak) se týká hlavně souhlásek, je víceméně automatická a pro porozumění mluveného jazyka velmi důležitá. Např. v **dat zie ik** (to vidím) se **z** mění v **s** (pod vlivem **t**), obdobně i uvnitř slova, zvl. ve složeninách: **huisbezoek** (**s** se vyslovuje jako **z**). Asimilací vznikají přechodně v proudě řeči ještě další hlásky, které nizozemština vlastně jinak nezná, např. **g** ve spojení **ik ben** [igben].

Správné zvládnutí **přízvuku** je obtížné, neboť nizozemský přízvuk je **pevný**, v jednotlivých slovech je však na různých slabikách, navíc delší slova mívají ještě slabší druhy přízvuk. Přestože se v písmu neoznačuje, v tomto slovníku **hlavní přízvuk označujeme podtržením přízvučné samohlásky**. Přízvučnou slabiku vyslovujeme silněji výdechem, avšak samohlásku neprotahujeme.

Číslovky Telwoorden

Základní číslovky Hoofdtelwoorden

nula	0	nul-len, zero's
jeden/jedna/jedno	1	een, één
dva/dvě/dvě	2	twee
tři	3	drie
čtyři	4	vier
pět	5	vijf
šest	6	zes
sedm	7	zeven
osm	8	acht
devět	9	negen
deset	10	tien
jedenáct	11	elf
dvanáct	12	twalf
třináct	13	dertien

čtrnáct	14	veertien
patnáct	15	vijftien
šestnáct	16	zestien
sedmnáct	17	zeventien
osmnáct	18	achtien
devatenáct	19	negentien
dvacet	20	twintig
dvacet jedna/jednadvacet	21	eenentwintig
dvacet dva/dvaadvacet	22	tweentwintig
dvacet tři/třiadvacet	23	driewintig
třicet	30	dertig
čtyřicet	40	veertig
padesát	50	vijftig
šedesát	60	zestig
sedmdesát	70	zeventig
osmdesát	80	tachtig
devadesát	90	negentig
sto	100	honderd
sto jedna	101	honderd één
sto dva/dvě	102	honderd twee
dvě stě	200	tweehonderd
tisíc	1 000	duizend
tisíc jedna	1 001	duizend één
dva tisíce jedenáct	2 011	tweeduizend elf
sto tisíc	100 000	honderdduizend
šest set jedenáct tisíc	611 543	zeshonderd elfduizend
pět set čtyřicet tři		vijfhonderd drieënveertig
jeden milión	1 000 000	miljoen
jedna miliarda	1 000 000 000	miljard
jeden bilión	1 000 000 000 000	biljoen

dva miliony šest set sedmdesát osm tisíc čtyři sta třicet devět

2 678 439

tweemiljoen zeshonderd achtenzeventigduizend vierhonderd negenendertig

Kolik je hodin?

Je půl jedné.
za hodinu
ve dvě (hodiny)
v hodině dvanácté
během hodiny

Hoe laat is het?

Het is half een.
over een uur
om twee uur
te elfder ure
binnen 't uur

Letopočet se obvykle čte jakoby uprostřed rozdělený na dvě nižší čísla: v roce 1945 – in (**het jaar**) **negentien(honderd) vijfveertig** – číslovka **honderd** se při čtení letopočtu běžně vynechává.

Číslovky základní jsou neměnné, mohou však fungovat i jako podstatná jména (pak přijímají člen a plurál): de twee drieën = ty dvě trojky/trojice; podobně duizend-en = tisícovka, honderd-en = stovka.

Řadové číslovky Rangtelwoorden

(ten) první	1.	(de/het) eerste
(ten, ta, to) druhý/druhá/druhé	2.	(de/het) tweede
(ten, ta, to) třetí	3.	derde
čtvrtý/čtvrtá/čtvrté	4.	vierde
pátý/pátá/páté	5.	vijfde
šestý	6.	zesde
sedmý	7.	zevende
osmý	8.	achtste
devátý	9.	negende
desátý	10.	tiende
jedenáctý	11.	elfde
dvanáctý	12.	twaaifde
třináctý	13.	dertiende
čtrnáctý	14.	veertiende
patnáctý	15.	vijftiende
šestnáctý	16.	zestiende
sedmnáctý	17.	zeventiende
osmnáctý	18.	achttiende

devatenáctý	19.	negentiende
dvacátý	20.	twintigste
dvacátý první, jednadvacátý	21.	éénentwintigste
dvacátý druhý, dvaadvacátý	22.	twééentwintigste
třicátý	30.	dertigste
čtyřicátý	40.	veertigste
padesátý	50.	vijftigste
šedesátý	60.	zestigste
sedmdesátý	70.	zeventigste
osmdesátý	80.	tachtigste
devadesátý	90.	negentigste
stý/stá/sté	100.	honderdste
(ten, ta, to) tisíci	1000.	(de/het) duizendste
(ten, ta, to) miliontý/miliontá/ milionté	1000000.	(de/het) miljoenste

Kolikátého je (dnes)? De hoeveelste hebben wij/is het (vandaag)?
Dnes je pátek 13.ledna. Vandaag is vrijdag de dertien januari.

Číslovky řadové jsou neměnné. Stojí-li **před substantivem**, mají dvojitou formu zápisu: 1ste (eerste), 2de (tweede), 3de (derde), nebo běžněji jen 1e, 2e, 3e atd.; stojí-li **za substantivem**, mají tvar jako číslovky základní: bladzij 10 (tien) - strana deset/desátá strana; Karel IV. - Karel de vierde, Karel vier

Při udávání data se někdy používá předložka **op**: wij kwamen terug **de dertiende december** *n.* wij kwamen terug **op dertien december** = vrátili jsme se třináctého prosince. **Samostatně** však obvykle stojí jen číslovka **základní**: vijf mei, 5 mei = pátého května, 5.května.

Číslovky druhové:

tweeërlei, tweeërhande = dvoji	zesderlei, zesderhande = šestery
drieërlei, drieërhande = troji	zevenderlei, zevenderhande = sedmerý
vierderlei, vierderhande = čtverý	negenderlei, negenderhande = devaterý
vijfderlei, vijfderhande = paterý	tienderlei, tienderhande = desaterý
twintigerlei, twintigerhande = dvacaterý	

Číslovka druhová pro **8** se nepoužívá. Patří sem ještě **enerlei** = (ten)týž a **velerlei** = mnohý, různorodý, rozmanitý.

Číslovky násobné (hoeveel keer – kolikrát?): tvoří se buď přidáním substantiva **keer**, nebo příponou **-maal**, řidčeji **-werf**:

eens, eenmaal, een keer = jednou, jedenkrát

tweemaal, twee keer, tweewerf = dvakrát

driemaal, drie keer, driewerf = třikrát

viermaal, vier keer, vierwerf = čtyřikrát

vijfmaal, vijf keer, vijfwerf = pětkrát

zesmaal, zes keer, zeswerf = šestkrát

achtmaal, acht keer, achtwerf = osmkrát

negenmaal, negen keer, negenwerf = devětkrát

tienmaal, tien keer, tienwerf = desetkrát

twintigmaal, twintig keer, twintigwerf = dvacetkrát

Spojení: **in één keer** najednou; **voor de eerste keer** poprvé; **voor de laatste keer** naposled; **voor de derde keer** potřetí; **elke maal** pokaždé; **voor deze/ dit maal** pro tentokrát; **drie maal vier is twaalf** třikrát čtyři je dvanáct.

Otázka: **de hoeveelste keer/maal** po kolikáté?

Příponou **-voud** se tvoří neutra typu -násobek: **het drievoud** = trojnásobek, **het tienvoud** desetinásobek.

Příponou **-tal** se tvoří neutra označující skupinu, partu (v češtině obvykle **-ice**); **het drietal** trojice, **het elftal** jedenáctka.

Příponou **-voudig**, **-vuldig** se tvoří číslovky označující násobnost či složenost z více částí (v češtině **-násobný**): **drievoudig** trojitý, trojnásobný, **viervoudig** čtyřnásobný.

Zlomky: ve **jmenovateli** se používají číslovky **řadové**, v **čitateli** číslovky **základní**: $1/3$ **één derde** jedna třetina, $2/3$ **twee derde** dvě třetiny, $1/4$ **één vierde** jedna čtvrtina, $3/5$ **drie vijfde** tři pětiny, $6/8$ **zes achste** šest osmin.

Výjimka: **half** = půl, polovina, půlka; (t) **kwart** čtvrtina, čtvrtka, čtvrt.

Podstatná jména Zelfstandige naamwoorden

Nizozemská podstatná jména jsou původem trojího rodu: mužského, ženského a středního. V současném jazyce se však již rozdíl mezi mužským a ženským rodem víceméně setřel, takže prakticky existují jen rody dva, **společný a střední**. Rozdíl mezi mužským a ženským rodem si uvědomují nizozemští mluvčí (a to ještě ne jednotně) jen v některých případech, vlámská mluvčí však téměř vždy.

U nizozemských podstatných jmen je označen pouze rod střední **t**, nebo (**t**) pokud rod kolísá mezi středním a společným; dále je u všech nizozemských podstatných jmen uvedeno **množné číslo**. Rod českých podstatných jmen označujeme vždy *m, f, n, pl*.

Rod většiny nizozemských podstatných jmen je určen **členem**, který se do češtiny většinou nepřekládá. Rody se rozlišují pouze v **singuláru**, v **plurálu** se dnes již nerozlišují. Členy jsou dva, **určitý a neurčitý**. Člen **určitý** je v podstatě oslabené ukazovací zájmeno *ten, ta, to*; člen **neurčitý** se do češtiny většinou překládá slovy nějaký, jakýsi, jeden.

Člen **určitý** má pro společný rod (mužský a ženský) v jednotném čísle tvar **de** [də] – **de man** (ten) muž, **de vrouw** (ta) žena; v čísle množném **de mannen** (ti) muži, **de vrouwen** (ty) ženy. Pro střední rod má v jednotném čísle člen určitý tvar **het** [hət], v mluveném jazyce tvar **'t** [ət] – **het kind**, **'t kind** (to) dítě; v čísle množném **de kinderen** (ty) děti.

Člen **neurčitý** má pro společný i střední rod v jednotném čísle tvar **een** (v mluveném jazyce tvar **'n** [ən]) – **een man**, **'n man** (nějaký) muž, **een vrouw**, **'n vrouw** nějaká žena, **een kind**, **'n kind** (nějaké) dítě; v čísle množném se člen neurčitý nepoužívá – **mennen** (nějací) muži, **vrouwen** (nějaké) ženy, **kinderen** (nějaké) děti.

Ze starého genitivu **-s** se stala **přivlastňovací přípona** (odpovídá českému -ův, -ova, -ovo-, -in, -ina, -ino a jejich pádům). Tato přípona se připojuje na konec všech podstatných jmen, která označují **osoby**: **vaders boek** – otcova kniha, **moeders tas** – matčina taška. Přivlastňování lze vyjádřit i opisem s předložkou **van** nebo v mluveném jazyce pomocí zvláštního přivlastňovacího zájmena **d'r, z'n**. Otcova postel = **vaders bed**, **het bed van vader**, vader **z'n bed**; Mariina postel = **het bed van Marie**, Marie **d'r bed**.